

muistio

AIKA: keskiviikko 24.11.2010 klo 9.30–11.40

PAIKKA: Vaasan sosiaali- ja terveysvirasto, Vaasanpuistikko 20 B 2. krs. neuvotteluhuone

Osallistujat:

Juha Karvala pj.
~~Erkki Penttinen~~
Pirjo Wadén
~~Peter Granholm~~
~~Hannu Joutsela~~
Alice Backström
~~Maija Nyystilä~~
Virpi Hagström
Ossi Pursiainen
~~Tuula Jäntti~~
Varpu Rajaniemi vpj.
Seija Ollila
Marjo Hannu-Jama
Maritta Vuorenmaa
~~Raimo Koivisto~~
~~Tony Pellfolk~~
Arto Rautajoki
Tuula Mulju siht.
Tiia Järvinen Bower-hanke
Harri Raisio Bower-hanke

Henkilökohtainen varajäsen:

~~Matti Paloneva~~
~~Yvonne Holming~~
Inger Bjön
~~Hanna Maija Kokko~~
~~Gunilla Bertell~~

Leena Tuovinen

~~Hans Frantz~~
~~Susanne Jungerstam~~

ASIAT:

- 1§ Kokouksen avaus ja läsnäolijat
- 2§ Esityslistan hyväksyminen
- 3§ Pöytäkirjan tarkistaminen
- 4§ Tiedotusasiat
- 5§ Alueellinen kehittämisrakenne ja BoWer-hankkeen esittely
- 6§ Ab Det Finlandssvenska kompetenscentretin ja SONet BOTNIAn yhteistyö
- 7§ Vaasan seudun opetus- ja tutkimuskeskus
- 8§ Kaste-hankkeiden tilannekatsaus
- 9§ Muut asiat
- 10§ Kokouksen päättäminen

Etelä-Pohjanmaa
Seinäjoen ammattikorkeakoulu
020 124 5141
PL 412
60101 SEINÄJOKI

Keski-Pohjanmaa
Kokkolan kaupunki
06 828 9435
PL 43
67101 KOKKOLA

Pohjanmaa

06 325 2607
Sarjakatu 2C
65320 VAASA

1§ Kokouksen avaus ja läsnäolijat

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja todettiin läsnäolijat.

2§ Esityslistan hyväksyminen

Päätös: Esityslista hyväksyttiin.

3§ Pöytäkirjan tarkistaminen

Päätös: Edellisen kokouksen muistio hyväksyttiin.

4§ Tiedotusasiat

- SONet BOTNIAn strategiapäivä 14.1.2011 Seinäjoella klo 9.30–15. Pääpaino päivän sisällössä on arviointikriteereissä.
- Tietotuotanto: Käynnistyminen 20.1.2011 työkokouksessa Seinäjoella klo 12–15.45. Petri Kinnunen Pohjois-Suomen osaamiskeskuksesta esittelee, mistä tietotuotannossa on kysymys. Päivään sisältyy työpajatyöskentelyä, jossa keskitytään SONet BOTNIAn tietotuotannon etenemiseen. Vuonna 2011 palkataan henkilö kehittäjäryhmän toiminnan käynnistämiseen ja toimenkuvaan on alustavasti ajateltu sisältyvän myös hyvinvointibarometri ja indikaattorien valinnan työstäminen sekä yhteistyö opetus-klinikoitten suuntaan tietotuotannossa.
- Sosiaalialan johtamisen valtakunnallisen kehittämisverkosto käynnistyy 22.11.2010 valtakunnallisessa seminaarissa. Pohjanmaan edustaja on tulosaluejohtaja Erkki Penttinen Vaasasta. Osaamiskeskusjohtajat toimivat alueellisten verkostojen kokoojina. Osaamiskeskusten vastuuhenkilöinä valtakunnallisen verkoston kokoamisessa ovat ISO:n Tarja Kauppila ja SB:n Arto Rautajoki yhteistyössä STM:n ja Innokylän kanssa. Tarkoituksena on nostaa esille johtamisosaamista, vahvistaa substanssiosaamisen, poikkisektoriaalisen sekä asiakastyön osaamisen johtamista.
- Monikulttuuristen hyvien käytäntöjen levittäminen osaamiskeskusyhteistyönä Soccan kanssa seminaarissa 3.2.2011 Vaasassa. Aamupäivän puhujana monialaisesta yhteistyöstä on Rinkebyn koulun rehtori Björn Ehrstrand.

Päätös: Merkittiin tiedoksi.

5§ Alueellinen kehittämisrakenne ja BoWer-hankkeen esittely

Kehittämisen rakenteiden aikaansaaminen ja selkiinnyttäminen on eräs Kaste-ohjelman tavoitteista. Luotiin katsaus Pohjaamaan tilanteeseen.

BoWer-hanke eli Pohjanmaan maakunnan hyvinvointitutkimuksen ja -osaamisen keskittymä on koonnut Pohjanmaan pirstaleista hyvinvointitutkimuksen ja –osaamisen kenttää yhteistyöverkostoksi. Bowerin toteutuvaa toimintaa, painopisteitä, kumppanuuksia ja tulevaisuutta esittelivät hankkeen työntekijät Harri Raisio ja Tiia Järvinen. Slaidit erikseen liitetiedostona.

Bowerin päätavoitteena on tukea pohjalaista hyvinvointia neljän kärjen keinoin, jotka ovat tutkimus, kehittäminen, koulutus ja arviointi. Hanke toimii avoimen verkoston periaatteella ja toimijat ovat alueellisia hyvinvoinnin osaajia ja toimijoita, korkeakouluja, MediBothnia-

hanke, THL ja sen Vaasan toimipaikka sekä uusimpana Innokylä-hanke. Kunkin kärkiteeman sisällön toteutusta esiteltiin esimerkein. Bowerin avulla saadaan julkisuuskuvaa hyvinvointitutkimukselle. Tavoitteena on kytkeä toimintoja reaaliaikailmaan, koska hankemaaailman eriytymistä omaksi maailmakseen kritisoidaan nykyisin usein.

Pohjanmaan kestävän kehittämisen rakenteen valmistelusta SoTe-aluemallin valmistelujen yhteydessä kertoi Pohjanmaan liiton aluekehitysjohtaja Varpu Rajaniemi. Toukokuussa Vaasan ministerivierailun yhteydessä Pohjanmaan liitossa keskusteltiin mm. Pohjanmaan sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ideoista ja meneillään olevista pyrkimyksistä. STM:n SoTe-aluemallikokeilu nähtiin mahdollisuutena viedä Pohjanmaan pyrkimyksiä eteenpäin ja asioista on neuvoteltu Pohjanmaan liiton kokoon kutsumana. Aiheena esillä on ollut esim. aikuisten mielenterveyspalvelut SoTe-aluemallin osittaisena toteutuksena. Syksyn aikana on päädytty ehdotukseen kestävästä kehittämisen rakenteesta, joka rakentuisi Bower-hankkeen kärkialueiden mukaisesti ja olisi siten myös aluemallin osittaista kokeilua. Vshp on lähettänyt laaditun esityksen STM:öön lokakuun loppuun mennessä ja yhteyshenkilönä on Pia Wik. Esitys on lähetetty pelkästään Kaste-hankehakemuksena, ei hakemuksena aluemallikokeiluun.

Hankkeen tavoitteilla turvataan aluekokeilun tavoitteiden toteutumista. Pohjanmaan kestävän kehittämisen rakenteen tavoitteena on (i)Edistää ja tukea sosiaali- ja terveydenhuollon aluekokeilun tavoitteita Pohjanmaalla tiiviillä Kaste-hankkeiden kanssa tehtävällä yhteistyöllä. (ii)Mallintaa ja pilotoida sellainen kestävä sosiaali- ja terveysalan kehittämisperusta (ydintoina kehittäminen, koulutus, tutkimus ja arviointi), joka palvelee Pohjanmaan maakunnan hyvinvointia. (iii)Tukea Pohjanmaalla saaduilla tuloksilla kansallisia pyrkimyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon aluekokeilun tavoitteiden ja kestävä alan kehittämisrakenteen toteutumiseksi. Tässä tukeudutaan myös pohjoismaisiin hyviin kokemuksiin.

Arto Rautajoki kertoi sosiaalialan osaamiskeskusten vaikuttamistyöstä kestävä kehittäminen rakenteen aikaansaamiseksi. STM:llä ja sosiaalialan osaamiskeskuksilla on tapaaminen asiasta ja osaamiskeskukset ovat SoTe- järjestämislain valmistelussa mukana. Lainsäädäntöjärjestys on otettu esille ja sosiaali- ja terveysalalle halutaan lakiin yhtäläiset toimintaedellytykset sekä eheys sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisenä asiana. On esitetty erilaisia korostuksia: Erva-aluepohjaista mallia, n. 200 000 asukaspohjaan perustuvaa mallia sekä SoTe-ehyettä korostavaa sosiaalialan osaamiskeskuspohjaista ja perusterveydenhuollon kanssa yhdessä toteutettavaa mallia. Alueellista tietotuotantoa tarvitaan toiminnan ja palvelujen suunnittelun tueksi. Bower-hankkeen kärkien avulla voidaan Pohjanmaalla hahmotella tätä kehittämisen rakennetta.

Asian käsittely: Bower-hankkeen esittelyn yhteydessä esitettiin tutkimukseen ja E-palvelujen kehittämiseen sopivaa yhteistyökumppania, Pohjanmaan nuorisoportaali Desibeliä. Kehittämisen rakenteissa keskustelussa korostettiin, että sen tulee palvella kuntaa ja kuntalaisia. Kuntien strategioissa pidetään myös muiden peruspalvelujen kuten koulun tai nuorisotoimen huomioimista kokonaisuudessa tärkeänä.

Päätös: Merkittiin tiedoksi.

Det FSKC ja SONet BOTNIA ovat neuvotelleet yhteistyön tiivistämisestä. Yhteistyöasioiksi todettiin tietotuotanto, opetusklänikka sekä hankkeiden osalta arviointien tukeminen. Keskustelu jatkuu tammikuussa.

Asian käsittely: Yhteistyötä pidettiin aiheellisena.

Päätös: Yhteistyösisällöt ja mahdolliset kysymykset tuodaan ohjausryhmään jatkossa katsauksina.

7§ Vaasan seudun opetus- ja tutkimusklänikka

Vaasan kaupunki ja SONet BOTNIA ovat yhteistyössä valmistelleet EAKR-hankemuksen ja – suunnitelman Vaasan seudun opetus- ja tutkimusklänikan toiminnan toteuttamiseksi. Opetus- ja tutkimusklänikkatoimintaa on toiminnassa ja suunnitteilla kaikilla yliopistopaikkakunnilla. Hankehakemus on liitteessä 1.

Asian käsittely: Opetus- ja tutkimusklänikan taustalla on Vaasan kaupungin tekemä Pohjanmaan kuntien haastattelu tarpeista sekä MediBothnia hankkeen selvitys. Opetus- ja tutkimusklänikan rakentuminen on suunniteltu nelivuotiseksi prosessiksi ja rahoitusta on nyt haettu valmistelevaan hankkeeseen vuoden ajaksi. Hanketta hallinnoisi tässä vaiheessa Vaasan kaupunki, koska korkeakouluja on useita. Hanke on kaksikielinen ja sosiaali- ja terveydenhuollon kattava yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toimintaan liittyvä. Tavoitteena on poistaa korkeakoulutuksen tiettyjä päälekkäisyyksiä esim. harjoittelujen järjestämisessä. Samalla turvataan koulutuksen ja opetuksen ja työelämän lähentymistä ja henkilöstön saatavuutta. Sosiaalityön koulutus jatkuu Vaasassa Social- och kommunalhögskolanin (12/2013) ja Yliopistokesus Chydeniuksen (5/2014) kanssa tehtyjen sopimusten varassa.

SONet BOTNIAn alueella on syntymässä opetusklänikkoja maakunnittain. Keski-Pohjanmaalla on Kaste-hankkeen yhteydessä käynnistetty opetusklänikkaan liittyviä toimintoja. Etelä-Pohjanmaalla on käynnistetty neuvottelut Tampereen yliopiston, Seinäjoen ammattikorkeakoulun, Seinäjoen kaupungin ja SONet BOTNIAn kesken yhteistyössä.

Päätös: Merkittiin tiedoksi.

8§ Kaste-hankkeiden tilannekatsaus

Kaste-hankkeita valmistellaan ja Väli-Suomi - maakunnalliset osahankkeiden hankesuunnitelmat valmistuvat 30.11.

- Kasperä – PerheKaste/FamiljeKaste (TM/SB)
- Aikuissosiaalityö (työnimi) (TM/SB)
- SoTe-aluekokeiluhanke Pohjanmaan hyvinvoinnin kestävä rakenne (Pohjanmaan liitto, MV/THL ja AR/SB)
- Välittäjä-hanke (GV/Vshp)
- IkäKaste/ÄldreKaste (valmistelu hankkeet ja PK/SB)

Asiasta ei ehditty kokouksessa käsitellä tarkemmin.

Päätös: Merkittiin tiedoksi. Valtakunnallinen vammaispalveluhanke otetaan esille seuraavassa kokouksessa.

9§ Muut asiat

Tulevia tapahtumia:

- Tammikuun loppupuolella henkilökohtaisen avun seminaari (Eskoo ja Havu-hanke) Seinäjoella
- MieliPäivät 3.-4.2.2011 Vaasassa (Suomen mielenterveysseura, THL)
- Terve hyvinvoiva Pohjanmaa 6.5.2011 (Pohjanmaan liitto, alueen toimijat ja kehittäjät)

Päätös: Merkittiin tiedoksi

10§ Seuraavat kokousajat ja kokouksen päättäminen

Seuraava ohjausryhmän kokous pidetään 19.1. – > 2.2.2011.
Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.40.

Liite 1.**Vaasan seudun sosiaali- ja terveysalan opetus- ja tutkimusklินิกка****SISÄLTÖ**

- 1. Yhteenveto**
- 2. Hankkeen lähtökohdat**
- 3. Hankkeen yhteydet alueen suunnitelmiin ja kehittämistoimintaan**
- 4. Hankkeen tavoitteet ja tuotos**
- 5. Hankkeen toimenpiteet ja tehtävät**
- 6. Hankkeen organisointi ja johtaminen**
- 7. Budjetti ja aikataulu**
- Lähteet**
- Liite budjetti**

Vaasan seudun sosiaali- ja terveysalan opetus- ja tutkimusklินิกка**1. Yhteenveto**

Vaasan seudun sosiaali- ja terveysalan opetus- ja tutkimusklินิกка – hanke keskittyy Pohjanmaan ja sen alueella annettavan korkeakouluopetuksen, oppimisympäristöjen ja yhteistyön innovatiivisuuden kehittämiseen, Pohjanmaan osaavan sosiaali- ja terveysalan henkilöstön saatavuudenturvaamiseen ja kannustavuuteen sekä viimekädessä maakunnan hyvinvoinnin edistämiseen. Hankkeen tarkoitus, tiivistetysti ilmaistuna, on yhdistää Pohjanmaan alueen keskeisten sosiaali- ja terveysalan korkea-asteen koulutusten ja osaamiskeskusten voimavarat uudennlaiseksi kokonaisuudeksi ja poistaa samalla koulutuksen, tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan päällekkäisyyksiä. Yhteistyö korkeakoulujen ja sosiaali- ja terveysalan asiantuntevien työntekijöiden kesken tiivistyy. Näin toimien voidaan pitkäjänteisesti turvata sosiaali- ja terveysalan osaavien ammattilaisten rekrytoitumista Pohjanmaalle ja lieventää työntekijäpulaa.

Hankkeen tavoitteena on:

1. sosiaali- ja terveysalan työvoimapulan lievittäminen ja työntekijöiden parempi rekrytoituminen Pohjanmaan alueelle
2. sosiaali- ja terveysalan käytännön opetuksen ja harjoittelun kehittäminen
3. sosiaali- ja terveysalan työkäytäntöjen – prosessien ja -menetelmien kehittäminen moniammatillinen yhteistyö huomioiden
4. vahvistaa sosiaali- ja terveysalan henkilöstön asiantuntijuutta sekä kehittämis- ja tutkimusvalmiuksia

5. kehittää sosiaali- ja terveysalan koulutuksen, tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan työelämä- ja käytäntölähtöisyyttä, alueellista tieto- ja osaamisperustaa uudistaen.

Kaksikielinen hanke jakautuu neljään vaiheeseen – valmisteluun, kokeiluun, arviointiin sekä juurruttamiseen. Tällä hakemuksella haetaan rahoitusta valmistelevaan vaiheeseen 3/2011-3/2012, jonka aikana syntyy opetus- ja tutkimusklinikan toimintamalli kokeiluvaihetta varten.

Hankkeen tavoitteena on aikaansaada moniammatillinen sosiaali- ja terveysalan oppimisen, tutkimisen ja innovaatiotoiminnan keskittymä, joka kokoaa yhteen koulutuksen, tutkimuksen ja työelämän toimijat. Opetuksessa osaamiskeskittymä tarjoaa opiskelijoiden käytännön opetusta aidossa asiakastyössä ja erikoistumista käytäntötutkimukseen ja asiantuntijuuteen. Opetus- ja tutkimusklinikka on foorumi moniammatillisen työn oppimiselle, jossa opiskelijat ja käytännön työntekijät kohtaavat jälkimmäisten ollessa oppimassa, tutkimassa ja opettamassa. Kehittämisessä koulutukselle avautuu verkostoitumismahdollisuus käytäntöön ja sen asiantuntijoiden alueellisiin verkostoihin laajemmassa merkityksessä esim. työmenetelmien kehittämisessä ja asiantuntijoiden konsultaatioverkoston ylläpidossa. Tutkimus tuottaa tietoa alan työn tarpeisiin käytäntöläheisesti ja luo alan työntekijöille väylän osallistua alueen tarpeiden nimeämiseen, tietotuotantoon ja dokumentointiin. Tulevaan opetus- ja tutkimusklinikan toimintaan osallistuvat sosionomi-, sairaanhoitaja-, terveydenhoitaja, kättilö, psykiatrian sekä sosiaalityön koulutukset sekä alan työelämän asiantuntijat. Ja niin ikään Vaasan kaupunki, Pohjanmaan kunnat sekä Vaasan sairaanhoitopiiri

Vaasan seudun sosiaali- ja terveysalan opetus- ja tutkimusklinikka-hankkeelle on tarve Pohjanmaan hyvinvointialan kehittämisen kentässä niin korkeakoulujen, kuntakentän kuin alan kehittäjäorganisaatioiden keskuudessa. Hanke tukee BoWer-hankkeen ja Medibothnia-hankkeen tavoitteiden toteutumista ja on osa rakenteilla olevaa sosiaali- ja terveysalan kehittämisrakennetta.

Vaasan kaupungin hallinnoimassa hankkeessa yhteiskehittämiseen osallistuvat ovat Vaasassa toimivat ammattikorkeakoulut, yliopistot, Helsingin yliopiston psykiatri- ja Svenska social- och kommunalhögskolanin sosiaalityön koulutus Pohjanmaalla sekä sosiaalityön opetus ja tutkimus Yliopistokeskus Chydenius Kokkolasta (Jyväskylän yliopisto). Samoin osallistuvat Vaasan kaupunki yhdessä Pohjanmaan kuntien ja Vaasan sairaanhoitopiiri kanssa. Kehittäjäorganisaatioina sosiaalialan osaamiskeskukset SONet BOTnia, Ab Det Finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området (myöhemmin tekstissä FSKC), THL:n Vaasan alueyksikkö sekä pohjoismainen hyvinvointikeskus NVC tukevat rakenteen syntymistä.

2. Hankkeen lähtökohdat

Perustelu Vaasan seudun sosiaali- ja terveysalan opetus- ja tutkimusklinikka - hankkeelle

Vaasan seudun sosiaali- ja terveysalan opetus- ja tutkimusklinikka – hankkeen taustalla on tarve lievittää sosiaali- ja terveysalan työvoimapulaa Pohjanmaan alueella. Tähän liittyy oleellisesti kolme näkökulmaa. Edistetään uusien työntekijöitten rekrytoitumista alueelle ja tuetaan olemassa olevan henkilöstön ammatillista asiantuntevuutta ja osaavuutta eri tavoin. Kolmantena näkökulmana on korkeakoulujen voimavarojen yhdistäminen ja keskinäisen yhteistyön tiivistäminen työelämän kanssa. Ollakseen kilpailukykyinen maakunta Pohjanmaan alueella on edistettävä toimintaa näistä

kolmesta näkökulmasta. Tässä hankkeessa parannusta asiaan etsitään kehittämällä Pohjanmaalle ns. opetusklinikkatoimintaa, joka vastaa alueen vahvuuksia ja tarpeita. Opetus- ja tutkimusklinikkatoiminta liittyy osaltaan laajempiin alueellisiin pyrkimyksiin kestävästä kehittämisestä rakenteiden aikaansaamiseksi ja siten se tukee myös alueella käynnissä olevia hankkeita ja toimia.

Vaasan seudun sosiaali- ja terveysalan opetus- ja tutkimusklinikka-hanke tukee EAKR-ohjelmakaudella 2007–2013 alueellista kilpailukyky- ja työllisyystavoitetta. Hanke edistää toimintalinjan kaksi mukaista toimintaa, joka edistää innovaatiotoimintaa ja verkostoitumista sekä vahvistaa osaamisrakenteita. Syventävistä erityisteemataavoitteista hanke

- kehittää innovaatio-, tutkimus – ja koulutusjärjestelmää sekä oppimisympäristöjä ja tuottaa tutkimusta ja koulutusta työelämän hallitun uudistamisen tueksi
- hakee ja tuottaa sovellutustietoa alueen elinkeinoelämälle
- kannustaa yliopistoja ja ammattikorkeakouluja keskinäiseen sekä yritysten ja kehittämis- ja välittäjäorganisaatioiden ja viranomaisten kanssa tapahtuvaan yhteistyöhön.

Pohjanmaan vahvuutena ovat useat korkeakoulut, joiden toimialueeseen kuuluu sosiaali- ja terveysalan koulutus. Yrkeshögskolan Novia ja Vaasan ammattikorkeakoulu Oy toteuttavat molemmat sosionomi- ja sairaanhoitaja-amk-koulutusta. Yliopistojen parhaillaan toteuttamat koulutusohjelmat Vaasassa ovat Helsingin yliopiston Svenska social- och kommunalhögskolanin ruotsinkielinen määräikäinen maisterikoulutusohjelma ja psykiatrikoulutus sekä Yliopistokeskus Chydeniuksen vuodesta 2004 alkanut Jyväskylän yliopiston alainen sosiaalityön koulutus suomenkielellä. (Sosiaalityöntekijöiden koulutuksen osalta ruotsinkielinen koulutus toteutuu Helsingissä ja suomenkieliset lähimmät yliopistot ovat Tampereella ja Jyväskylässä.) Alueellisen kehittämisen aloittamiseen ajankohta on oiva. Alueellinen tarve kehittää sosiaali- ja terveysalan osaamista Pohjanmaalla kumpuaa myös tarpeesta vahvistaa em. koulutuksiin sitouttamista riippumatta yliopistojen sijainnista.

Vaasan kaupungin, sosiaalialan näkökulmasta tehdyn, ns. opetusklinikkatoimintaa koskevan selvityksen mukaan (Viitanen 2009) Pohjanmaalla on hankkeelle sekä tarve. Selvitys tehtiin haastatteleamalla Pohjanmaan kuntien sosiaalitoimen ja em. korkeakoulujen edustajia. Tätä tukee myös MediBothnia-hankkeessa tehty kartoitus kansallisella, alueellisella sekä paikallisella tasolla koulutuksen yhteiskehittämisestä (Hilli 2010). Vastaavia rakenteita kehitetään kaikilla sosiaalityön yliopistopaikkakunnilla.

Henkilöstön kannustavuuden ja rekrytoinnin kannalta vetovoimatekijöitä on käsitelty tuoreessa Varsinais-Suomessa tehdyssä selvityksessä (Hedman & Tokkari 2010). Tämän sosiaalialalla kuntanäkökulmasta tehdyn selvityksen mukaan alan vetovoimaisuustekijät ovat kolmentasoisia. Henkilöstökannustimien hierarkia hahmotellaan seuraavasti (Lankinen emt.):

1. työn tekemisen perusedellytysten kehittämisen toimenpiteet (mm.toimivat moniammatilliset yhteistyökäytännöt, ammatillisen osaamisen kehittäminen, moniammatillisen osaamisen kehittäminen, riittävä henkilöstömitoitus)
2. kilpailukykyyn turvaavia toimenpiteitä, kuten henkilöstörahasotot, tulospalkkiot, ural la etenemismahdollisuudet jne. sekä
3. vetovoimaa vahvistat toimenpiteet, joita ovat toimiva rekrytointi, imagomarkkinointi ja oppilaitosyhteistyö.

Selvitys tukee Pohjanmaalla hahmottunutta käsitystä siitä, miten henkilöstön kannustavuusjärjestelmää ja hyvinvointialan vetovoimaisuutta voidaan kehittää.

Opetus- ja tutkimuslinikkahankkeen tarkoitus, tiivistetysti ilmaistuna, on yhdistää Pohjanmaan alueen keskeisten sosiaali- ja terveysalan korkea-asteen koulutusten ja osaamiskeskusten voimavarat uudenlaiseksi kokonaisuudeksi ja poistaa samalla koulutuksen, tutkimus-, kehitys- ja innovaatio-toiminnan päällekkäisyyksiä. Näin toimien voidaan pitkäjänteisesti turvata sosiaali- ja terveysalan osaavien ammattilaisten rekrytoitumista Pohjanmaalle ja lieventää työntekijäpulaa.

Vaasan seudun sosiaali- ja terveysalan opetus- ja tutkimuslinikka

Korkeakoulutuksen ja työelämän haasteita kuvataan Opetusministeriön raportissa Sosiaalialan korkeakoulutuksen suunta (2007). Kuvaus kattaa hyvin sekä sosiaali- että terveysalaa kohtaavia haasteita, vaikka selonteko on tehty sosiaalialan kannalta. Kyseisen selvityksen mukaan korkeakoulutus tarvitsee välittömämpää yhteyttä työelämään ja muuttuvaan toimintaympäristöönsä. Työelämän näkökulmasta on olennaista, että koulutuksen antama tietopohja muuntuu käytännölliseksi osaamiseksi. Vahvasta käytännön opetuksesta huolimatta yliopistojen sosiaalityön koulutus ei raporttia varten kuultujen mukaan aina muunnu sellaiseksi tieteellisesti perustelluksi käytännölliseksi osaamiseksi tai menetelmälliseksi valmiuksiksi, joita työelämässä tarvitaan. Uudenlaista, edellä mainitun kaltaisiin ongelmiin puuttuvaa toimintatapaa edustavat esim. Heikki Waris – instituutin ja Mathilda Wrede – instituutin opetusklinikan toimintamallit.

Opetus- ja tutkimuslinikat ovat foorumeita, joissa voidaan toteuttaa peruskoulutukseen liittyviä tehtäviä ja pitkäkestoista tutkimus- ja kehittämistyötä. Käytännön opetukseen ja harjoitteluun liittyvä klinikkaopetus tarjoaa erinomaisen pohjan moniammatillisen yhteistyön opiskeluun, jos yksikössä toimii sekä sosionomeja ja sosiaalityöntekijöitä, sairaanhoitajia, kättilöitä, terveydenhoitajia ja psykiatreja ja näiden alojen opiskelijoita. Klinikat mahdollistavat ennen kaikkea työn menetelmiin kohdistuvan tutkimus- ja kehittämistyön kun se tulee opetuksen kohteena eri tavalla esille aiempaan verrattuna. Niissä muodostuu vahvoja ja innovatiivisia yksiköitä, joissa tutkimus on välitön osa niiden toimintaa (ks. emt 66–67.). Pohjanmaalla tutkimuksen, kehittämisen, koulutuksen ja arvioinnin yhteen kytkevää kehittämisverkostoa edustavat BoWer-hanke sekä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen soveltava tutkimus. Tutkimuksen tulee olla sekä akateemisesti korkeatasoista ja relevanttia sosiaali- ja terveysalan käytännöille. Näin voidaan turvata pitkäkestoisen tutkimuksen välitön vuorovaikutussuhde alan kentän kanssa ja saada mukaan aluelähtöinen tutkimus ja tietotuotanto.

Kehittäminen kytkeytyy sosiaali- ja terveysalan koulutukseen, koska koulutuksen aikana alalle tuleville ja myös siellä työskenteleville ammattilaisille tulee muodostua käsitys ja kokemusta kehittämistyön käytännöistä ja menetelmistä. Toisaalta ammattikorkeakoulujen tulee ”harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä tukevaa ja alueen elinkeinorakenteen huomioon ottavaa soveltavaa tutkimus- ja kehitystyötä”. Onkin tarvetta vahvistaa sellaista kehittämistyön osaamista, joka liittyy välittömästi asiakastyöhön ja siitä nousevaan sosiaali- ja terveysalan työhön. Opetusklinikalla tapahtuu myös alan menetelmien ja käytäntöjen kehittämistä niihin kohdistuvan tutkimuksen ja opetuksen rinnalla. Opetus- ja tutkimuslinikat täydentävät ja organisoivat olemassa olevia, mm ammattikorkeakouluihin kytkeytyviä kehittämis- ja oppimisympäristöjä toimiessaan sosionomi- ja sosiaalityöntekijäkoulutuksen sekä sairaanhoitaja-, kättilö-

,terveydenhoitaja- ja psykiatrikoulutuksen yhteisinä opetus-, tutkimus- ja kehittämisareenoina. Voimavarojen kannalta tämä tarkoittaa päällekkäisten kehittämisrakenteiden ja päällekkäistehtävien purkamista yhteisesti. Alueellinen ja seudullinen kehittämistoiminta kaipaava kokonaistarkastelua ja rakenteita, joiden avulla voidaan toimintaa kohdentaa alueen ja seudun kannalta keskeisiin kysymyksiin ja käyttää voimavaroja kokonaisuuteen tehokkaasti. (ks. emt 61–69.). Suunnitteilla oleva opetuslinikkatoiminta on näin ollen paikallista hallintatapaa edistävää, jossa korostuu kyky hyödyntää paikallisia ja seudullisia voimavaroja.

3. Hankkeen yhteydet alueen suunnitelmiin ja kehittämistoimintaan

Vaasan seudun sosiaali- ja terveysalan opetus- ja tutkimuslinikka – hanke tukee hyvin Pohjanmaan maakuntasuunnitelman 2040 mukaista kehittämistä ja sen strategisia painopisteitä. Työvoimaa ja osaamista koskevat maakuntasuunnitelman linjaukset tähdentävät työelämän muutoksia ohjaamassa koulutustarpeita ml. sosiaali- ja terveydenhoitoalan. Linjauksissa painotetaan myös joustavia oppimisympäristöjä ja opetusmenetelmiä sekä suomen- ja ruotsinkielisten yliopistojen ja korkeakoulujen yhteistyötä. Pohjanmaan hyvinvointia koskevissa linjauksissa maakuntasuunnitelma korostaa asiantuntemusta sekä houkuttelevaa palvelu- ja hoitoympäristöä niin asiakkaille kuin henkilöstöllekin. Linjauksissa monialaisen ja osaavan henkilöstön saatavuutta turvataan kannustavuudella. Innovatiivisuuden aikaansaamiseksi hyvinvointipalvelujen tuottajat ja asiantuntijat, tutkijat ja kehittäjät muodostavat osaamiskeskittymän, joka on monikielinen sekä kansallisesti ja kansainvälisesti verkostoitunut. (Pohjanmaan maakuntasuunnitelma 2040).

Vaasan seudun sosiaali- ja terveysalan opetus- ja tutkimuslinikka tulee sijoittumaan suotuisaan toimintaympäristöön, jossa sillä on paikkansa. Pohjanmaalla on jo muutaman vuoden ajan panostettu useaan hankkeen voimin (esim. SIFKO-, BoWer- ja Medibothnia-hankkeet) aikaa, taloudellisia resursseja ja osaamista kestävänsä sosiaali- ja terveysalan kehittämisrakenteen luomiseksi. Nyt haettava hanke kytkeytyy oleellisesti meneillään olevaan ja jo tehtyyn kehittämistyöhön.

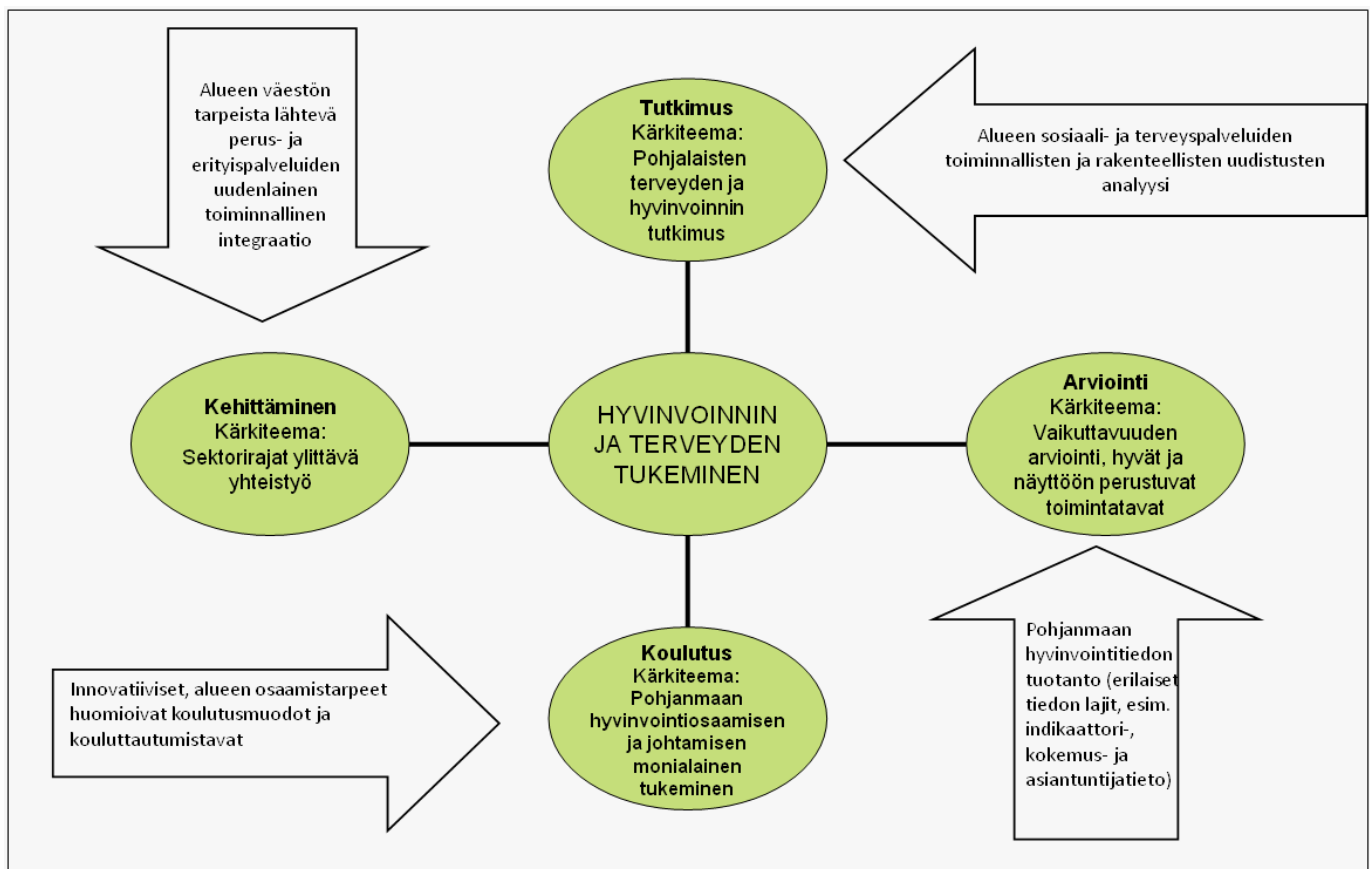
Medibothnia-hanke aloitti toimintansa vuonna 2009. Hanke tukee lukuisin innovatiivisin tavoin alueellista sosiaali- ja terveysalan koulutus-, tutkimus- ja kehittämiskokonaisuutta. Medibothnian päämiehinä toimivat Söfuk (Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur), Vaasan kaupunki ja Vaasan sairaanhoitopiiri. Kehittämisessä on tehty tiivistä yhteistyötä Vaasan ammattikorkeakoulun sekä Yrkeshögskolan Novian kanssa. Medibothnian tavoitteena on luoda alueen tarpeista lähtien toiminnallinen yhteistyökonsepti, jossa yhdistyvät paitsi fyysiset edellytykset yhteisille koulutuskokonaisuuksille niin myös sosiaali- ja terveysalan koulutuksen sisältöjen integroituminen siten, että niillä tuetaan asiakaslähtöisiä ja moniammatillisia hyvinvointipalveluja. Varsinaisen toiminnan on suunniteltu alkavan vuonna 2014. Ajoittuessaan vuosille 2011–2012 tässä haettavana oleva hanke tukee aikataulullisesti hyvin varsinaisen toiminnan alkamista. Alueen ammattikorkeakoulujen vahva verkottuminen, tutkimus- ja työelämäyhteistyö edesauttavat kestävänsä alueellisesti ja omaleimaisen kaksikielisen koulutusrakenteen vakiinnuttamista.

Pohjanmaan hyvinvointitutkimuksen ja osaamisen keskittymää valmisteleva BoWer-hanke on avoin verkosto, joka aloitti toimintansa loppuvuodesta 2008. BoWer-hanke ulottuu vuoteen 2011. Hanke-aikana luodaan ja otetaan käyttöön suunnitelma ja toimintakonsepti BoWerin rakenteiden vakinais-

tamiseksi vuodesta 2012 lähtien. Tavoitteena tuolloin on, että hyvinvointiosaaminen laajentaa kiinteänä ja toiminnallisena osana Vaasa Science Parkin nyt energiaosaamiseen keskittyntä, kansallisesti ja kansainvälisesti tunnettua profiilia. Nyt haettavana oleva hanke tukee hyvin aikataulullisesti toimintojen jatkuvuutta kohti pysyviä kehittämisen rakenteita.

BoWer on yhdistänyt pirstaleista hyvinvointitutkimuksen ja -osaamisen kenttää tieteiltään ja koulutus- ja toimialoiltaan monialaiseksi ja kaksikieliseksi keskittymäksi. Kuluneiden parin vuoden aikana BoWerin toimintoihin ovat osallistuneet seuraavat hyvinvoinnin osaajat, palvelujen tuottajat ja toimijat (Vaasan kaupunki, Vaasan sairaanhoitopiiri, alan yksityisiä ja kolmannen sektorin toimijoita), alueen hyvinvointia edistävät tahot (esim. Pohjanmaan liitto), alueen yliopistot ja korkeakoulut (VY, ÅA, VAMK, Novia), Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos ja sen Vaasan yksikkö toimijoineen (WHO Mielenterveysalan yhteistyökeskus, Vaasan Mielenterveysalan osaamiskeskus), pohjoismainen hyvinvointialan osaamiskeskus NVC kehittämisverkostoineen sekä muut alueen hyvinvointiosaajat ja kehittäjät, erityisesti sosiaalialan osaamiskeskukset SONet BOTNIA ja FSKC. Lisäksi BoWer -verkostostolla ollut ollut monimuotoista yhteistyötä on Kaste-hankkeiden kanssa.

Alla oleva kuvio havainnollistaa ja tiivistää tässä kuvattua hyvinvointialan kehittämisen ydintoimintoina kestävässä sosiaali- ja terveysalan kehittämisrakenteessa, jota paraikaa luonnostellaan. Nyt haettava hanke kytkeytyy kiinteästi näihin ydintoimintoihin aloittaen koulutuksen kärkiteemasta.

KUVIO. Kestävä sosiaali- ja terveysalan alueellinen kehittämisrakenteen ydintoiminnot ja teemat sosiaali- ja terveydenhuollon luonnostellun aluekokeilun tukena.

4. Hankkeen tavoitteet ja tuotos

Vaasan seudun sosiaali- ja terveysalan osaamiskeskittymähanke tukee EAKR-ohjelmakaudella 2007–2013 alueellista kilpailukyky- ja työllisyystavoitetta. Hanke edistää toimintalinjan kaksi muusta toimintaa, joka edistää innovaatiotoimintaa ja verkostoitumista sekä vahvistaa osaamisrakenteita. Syventävistä erityisteematavoitteista hanke

- kehittää innovaatio-, tutkimus – ja koulutusjärjestelmää sekä oppimisympäristöjä ja tuottaa tutkimusta ja koulutusta työelämän hallitun uudistamisen tueksi
- hakee ja tuottaa sovellutustietoa alueen elinkeinoelämälle
- kannustaa yliopistoja ja ammattikorkeakouluja keskinäiseen sekä yritysten ja kehittämis- ja välittäjäorganisaatioiden ja viranomaisten kanssa tapahtuvaan yhteistyöhön.

Hanke rakentuu kokonaisuudessa neljästä vaiheesta:

I valmisteluvaihe vuosina 3/2011–3/2012

II kokeiluvaihe vuosina 2012–2014

III arviointivaihe vuosina 2014–2015

IV toiminnan juurruttaminen kestäväksi ja uudistuvaksi toiminnaksi vuodesta 2015 -.

Nyt haetaan rahoitusta kokonaishankkeen ensimmäiseen eli valmisteluvaiheeseen. Tavoitteena on koostaa sosiaali- ja terveysalan osaamiskeskittymälle tämän vaiheen aikana malli ja toiminnot kokeiluvaihetta varten. Tässä vaiheessa tavoitteena on koota alueen korkeakoulujen toimintoja ns. opetusklinikkatoiminnaksi kokeiluvaiheeseen niin, että se muodostuu kiinteäksi osaksi Pohjanmaan hyvinvointialan kehittämistä.

Kokonaishankkeen tavoitteet ovat:

- sosiaali- ja terveysalan työvoimapulan lievittäminen ja työntekijöiden parempi rekrytoiminen Pohjanmaan alueelle
- sosiaali- ja terveysalan käytännön opetuksen ja harjoittelun kehittäminen
- sosiaali- ja terveysalan työkäytäntöjen, -prosessien ja työmenetelmien kehittäminen moniammatillinen yhteistyö huomioiden
- vahvistaa sosiaali- ja terveysalan henkilöstön asiantuntijuutta sekä kehittämis- ja tutkimusvalmiuksia
- kehittää sosiaali- ja terveysalan koulutuksen, tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan työelämä- ja käytäntölähtöisyyttä, alueellista tieto- ja osaamisperustaa uudistaen.

Hankkeen tavoitteena on aikaansaada kahdella kielellä toimiva moniammatillinen sosiaali- ja terveysalan oppimisen, tutkimisen ja kehittämisen keskittymä, joka kokoaa yhteen koulutuksen, tutkimuksen ja työelämän toimijat. Opetuksessa osaamiskeskittymä tarjoaa opiskelijoiden käytännön opetusta aidossa asiakastyössä ja erikoistumista käytäntötutkimukseen ja asiantuntijuuteen. Osaamiskeskittymä on foorumi moniammatillisen asiakaslähtöiselle oppimiselle, jossa opiskelijat ja käytännön työntekijät kohtaavat jälkimmäisten ollessa oppimassa, tutkimassa ja opettamassa. Kehittä-

misessä koulutukselle avautuu verkostoitumismahdollisuus käytäntöön ja sen asiantuntijoiden alueellisiin verkostoihin laajemmassa merkityksessä esim. työmenetelmien kehittämisessä ja asiantuntijoiden konsultaatioverkoston ylläpidossa. Tutkimus tuottaa tietoa alan työn tarpeisiin käytäntölähtöisesti ja luo alan työntekijöille väylän osallistua alueen tarpeiden nimeämiseen, tietotuotantoon ja dokumentointiin.

Tarkoituksena on yhdistää Pohjanmaan alueen keskeisten sosiaali- ja terveysalan korkea-asteen koulutusten voimavarat uudennaiseksi kokonaisuudeksi ja poistaa samalla päällekkäisyyksiä koulutuksen joidenkin osioiden osalta.

Hankkeen tuotoksena, valmisteluvaiheen aikana syntyy kokeiluvaiheen malli, joka sisältää valmistuksessaan seuraavaa:

- kokeiluvaiheen toimijaverkoston
- hallinnollisten kysymysten ratkaisut sekä infrastruktuurin (esim. henkilöstö, tilat, käytännön toteutuspaikat)
- kokeiluvaiheen toiminnan sisällön (esim. määriteltäviä klinikkaopetuskursseja ja asiakastyön toteutuksen tapoja ja sisältöjä dokumentointiehtotuksineen)
- työelämän asiantuntijoiden ja konsultaatioverkoston toiminnan periaatteet
- kokeiluvaiheen ajan konkreettisia tuloksia
- kokeiluvaiheen budjetin ja aikataulun
- jatkohankemuksen kokeiluvaiheen toteuttamiseksi.

5. Hankkeen toimenpiteet ja tehtävät

Hankkeen toteuttamisen kannalta hyvinä ja yleisesti noudatettavina toimintatapoina ovat seuraavat:

- Hankkeen eteneminen ja opetusklinikan suunnittelu on yhteiskehittämistä ja toteutetaan dialogina korkeakouluedustajien ja työelämän edustajien sekä kehittäjäorganisaatioiden kesken. Näin hanke tukee osallisten ja organisaatioiden ammatillista kehittymistä vastavuorossa toiminnassa.
- Hanke tukee Medibothnia-hankkeen sisältöä siihen kytkeytyvänä yhtenä osana.
- Hanke ja sen tulokset kytkeytyvät kiinteäksi osaksi Pohjanmaan hyvinvointialan kehittämistä ja opetuslinikasta muodostuu osa alueen kestävä kehittämisen rakennetta.
- Hanke on kaksikielinen.

Hankkeeseen palkataan työntekijä, joka suunnittelee ja toteuttaa suunnitelmallista opetus- ja tutkimuslinikan valmistelua yhteistyössä hankkeen ohjausryhmän ja keskeisten kumppaneiden kanssa. Hankkeen alussa kootaan toimijaverkosto ja hankkeen aikana selkiinnytään korkeakoulujen, kuntatoimijoiden, Vaasan sairaanhoitopiirin, NVC:n, THL:n Vaasan alueyksikön ja sosiaalialan osamiskeskusten SONet BOTNIAn ja Det Finlansssvenska kompetenscentertin roolit ja tehtävät ns. opetusklinikkatoiminnassa ja sen etenemisessä.

Samoin selvitetään kuntien ja korkeakoulujen henkilöstön edellytykset osallistua toimintaan opetuksen ja käytännön työn lähentämiseksi

- opetuksen ja asiakastyön kytkennässä (työmenetelmät, tilannearviot ja oppimiskäytännöt, mihin keinona ovat kehittäminen ja tarvittaessa mallintaminen)
- harjoittelun kehittämisessä ja korkeakoulujen yhteistyössä siinä
- klinikkakurssien konseptin tekemiseksi ja toteuttamiseksi
- moniammatillisen yhteistyön konseptin tekemiseksi ja toteuttamiseksi
- kuntien työntekijöiden työn kehittämisen mahdollisuuksien ja verkostojen toimivuuden lisäämiseksi (esim. substanssikohtaiset konsultaatioverkostot ja niiden toiminnan ylläpito, nuorten työntekijöiden vertaisryhmät alkuvaiheen ja ammatillisuuden tukemiseksi)
- asiakkaiden saamien palvelujen määrittelyssä ja tuotteistamisessa
- toimintaperiaatteissa
- käytäntölähtöisen alueellisen tiedon tuottamiseen sekä käytäntölähtöiseen tutkimukseen
- opettajien kehittämiseen
- arviointiin

Hankkeen aikana tutustutaan hyviin, jo toimiviin, opetusklinikkakäytäntöihin, jollaisia ovat esimerkiksi pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskuksen Soccan ja Det FSKC:n, Helsingin yliopiston yhteistyönä Mathildan Wrede – instituutti sekä Tampereella ja Turussa sijaitsevat opetusklinikat. Opetusklinikkamallia suunniteltaessa voidaan valita korkeakouluun keskitetty malli tai ns. praksis-areena – malli, jossa käytännön opetus ja asiakastyö tapahtuvat praksis-areenoiksi valituissa asiakkaita vastaanottavissa, kuntien olemassa olevissa toimipisteissä.

6. Hankkeen johtaminen ja ohjaus

Hanketta hallinnoi ja johtaa Vaasan kaupunki. Hankkeelle nimetään ohjausryhmä, jossa ovat mukana Vaasan kaupunki, keskeiset yhteistyökumppanit sekä rahoittajan edustaja.

Hankkeelle voidaan perustaa tarvittaessa työryhmiä.

Yhteistyökumppaneina hankkeessa ovat korkeakouluedustajat Yrkeshögskolan Novia, Vaasan ammattikorkeakoulu Yliopistokeskus Chydenius (Jyväskylän yliopisto), Helsingin yliopisto, Vaasan yliopisto, Åbo Akademi, Pohjanmaan kunnat, Vaasan sairaanhoitopiiri, NVC:n, THL:n Vaasan alueyksikkö ja sosiaalialan osaamiskeskukset SONet BOTNIA ja Det FSKC.

7. Budjetti ja aikataulu

Hankkeen kokonaisbudjetti valmisteleavassa vaiheessa ajalla 4/2011-3/2012 on 60 900 e. Vaasan kaupunki hallinnoi hanketta. Kustannuksista Vaasan kaupunki rahoittaa 30 459 e ja 30 450 e suuruista tukea anotaan EAKR-rahoituksena Pohjanmaan liitolta.

Budjetti sisältää henkilöstömenoina yhden henkilötövuoden palkkakustannukset. Budjettiin on varattu resurssi opinto- ja benchmarking-käyntiä varten johon jo käynnissä olevan tutkimus- ja opetusklinikan hyviin käytäntöihin tutustumista varten.

Lähteet:

Hedman & Tokkari: Kannustinjärjestelmät ja alan vetovoimaisuus sosiaaalialalla. Varsinais-Suomen sosiaaalialanosaamiskeskus Vasson julkaisu 2/2010.

Hilli, Yvonne: Esitys MediBothnia-hankkeessa tehdystä selvitystyöstä 2010

Kumppanuudella energiaa – Pohjanmaan kestävän hyvinvoinnin rakenne – hankeluonnos 2010

Pohjanmaan maakuntasuunnitelma 2040. Pohjanmaan liitto 2010.

Sosiaaalialan korkeakoulutuksen suunta. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:43.

Viitanen, Sinikka: Yhteenveto Vaasan kaupungin tekemistä haastatteluista korkeakouluille ja Pohjanmaan kunnille koskien opetusklinikan tarvetta. 2009.